
Čepčenie na svadbe

Pomôcky:

- ❑ plachta, sviečky (podľa počtu švárných diev, speváčok + jedna pre hlavnú čepčiarku), zápalky
- ❑ pre nevestu čepiec, pre ženícha klobúk
- ❑ výstroj: stínacie zariadenie (napr. prenosná gilotínka), kroje
- ❑ DJ by mal mať pripravenú rezkú ľudovku, keď už budú mladomanželia na stoličkách vo vzduchu
- ❑ 2 štamperlíky s pálenkou resp. vod(k)ou

Predtým, než začneme: Ženích a nevesta sú ešte oblečení v svadobnom úbore, čepčenie sa koná tesne okolo polnoci. Po ňom už nevesta v svadobných šatách dlho nebude, nech si ich preto užije!

Ženích sedí bokom (treba stoličku preňho; najlepšie je, ak už má klobúk na hlave), nevesta je spoločne so švárnymi devami v „sakristii“. Ostatní by mohli sedieť nejako v kruhu okolo centra diania.

V miestnosti je tma a ticho. V strede miestnosti treba postaviť stoličku (pre nevestu). Treba zabezpečiť, aby niekto ovládal zapálenie svetla. Kameraman by nemal používať agresívne osvetlenie z kamery.

Samotné čepčenie:

1. Vchádza vydatá žienka, zástupkyňa diev pre čepčenie a spieva „Zobohom zostávajúte...“, v ruke drží zapálenú sviecu (prípadne za ňou vchádza hlavná speváčka (speváčky) a spieva(jú) ony.) Postaví sa bokom od stredu, kde je umiestnená stolička pre nevestu.
2. Prichádza nevesta pod plachtou, ktorú držia švárne devy. Jednou rukou dohora držia plachtu, jednou rukou (voľne, smerom von) držia zapálenú sviečku.
3. Keď zaujmú miesto v strede miestnosti, stále počas spevu, urobia švárne devy nad nevestou 2x (dvakrát) v smere hodinových ručičiek otočku (teda plachta nad nevestou sa 2x otočí).
4. Keď doznie pieseň, vchádza mladý muž (odporúča sa, aby to bol manžel panej, ktorá čepčí) so sekerou (valaškou), hovoriac: „Ej, chodil som po horách, po dolinách, zákutia na morských brehoch či pasienky pri slovenských salašoch som vymetal, dlhú cestu prešiel som až k Trenčínu, a tu zrazu, na brehu pri Váhu, vidím nádhernú dievčinu celú v bielom odetú.“ Takto nejako sa jej prihovorie.
5. Švárný mládenec sa spýta nasledovnú otázku: „Ej dievčina, dievčina, pýtam sa ťa ja po prvýkrát: Chceš vienok sňať alebo hlávku sťať?“¹ Keďže dievčina odpovie „Hlávku sťať“, pokračuje ďalej pieseň.
6. Potom sa opakuje otázka: „Ej dievčina, dievčina, váž slová, čo vravíš! Dobré slová zvažuj – pýtam sa ťa ja druhýkrát: Chceš vienok sňať alebo hlávku sťať?“ Môže pripomenúť aj ostrosť stínacieho zariadenia a úspešnosť svojich „zoťatí“. Nevesta opäť odpovie: „Hlávku sťať.“ Nasleduje ďalšia sloha piesne „Zobohom ostávajúte“. (Prípadne iná pieseň, podľa želania mladuchy.)
7. Napokon sa pýta šuhaj posledný raz: „Ej dievčina, dievčina, pýtam sa ťa ja posledný, tretíkrát. Preto dobre slová váž, ako odpovieš! Chceš vienok sňať alebo hlávku sťať?“ Nevesta (hádám) odpovie: „Vienok sňať.“² Všetci si s úľavou vydýchnu – osud nevesty veru visel na vlásku. Mládenec so stínacími sklonmi odchádza zo scény, napr. sa posadí vedľa ženícha.
8. Hlavná čepčiarka pristúpi s čepcom k neveste, zatiaľ švárne devy zložia plachtu. Sviece stále horia, stále je tma.
9. Hlavná speváčka začne spievať pieseň o čepčení, napr. pieseň „Na kamenečku sedela“ alebo „Od Buchlova“ a pritom čepčí nevestu. Nech je pieseň dostatočne dlhá, pre prípad, že sa čepiec nie a nie usadiť na hlavu mladej panej.
10. Keď je nevesta očepčená a pieseň dospievaná, niekto dá tlesknutím znamenie. Švárne devy sfúknu sviece, niekto zahlási: „A teraz svetlo!“ (Zasvieti sa svetlo.) „A teraz mocní chlapi!“ alebo tak nejako.
11. Mocní chlapi zdvihnú mladú pani a mladého pána na stoličkách (ženích už musí mať na hlave klobúk). Môžu ich troška na stoličkách pohúpať.
12. Podajú im pálenku (alebo vodu v štamperlíkoch), nech si pripijú. Poháre radšej nehádzajte (kvôli črepinám na parkete – niektoré dámy zvyknú tancovať bosé).
13. „A teraz: muzika hraj!“ – muzika (DJ) spustí niečo rezkého, napr. ľudovú polku, mocní chlapi môžu, ako im to mladomanželia dovoľia, s nimi trocha potancovať.
14. Keď už toho majú mladí dosť, mocní chlapi si tiež vydýchnu (zložia ich dolu). A môže nasledovať tanečné kolo – nech si najprv zatancujú spolu mladomanželia, potom na striedačku s hlavným katom a speváčkou resp. čepčiarkou. A s ostatnými.
15. Po tanečnom kole sa idú prezliecť (teda hlavne nevesta) do iných šiat. Tým je čepčenie dovŕšené.

¹ Len nepoplietť: Stína sa hlávka, sníma sa vienok!

² Zvyšný text je pripravený len na túto možnosť. V opačnom prípade nasleduje improvizované stíhanie hlávky.

Piesne³

Od Buchlova

Ej, od Buchlova⁴ vëtr vëje
už tej Kačence pantle bere
Dneska nevěsta, zajtra žena,
dnes večer budeš začepená

Ty si Kačenko bílá rúža
tobë nebylo třeba muža
Tys mohla chodit po slobodë,
jak ta rybička v bystrej vodë

Ty si Martine strom zelený
tobë nebylo třeba ženy
Tys mohl chodit po galánkách,
jak ten holúbek po hambálkách

Zbohom ostávajte

1. Zbohom ostávajte, hej, mamičkine prahy,
[:čo vás prekráčali moje biele nohy.:]
2. Zbohom ostávajte, hej, materine kľučky,
[:čo vás otvárali moje biele rúčky.:]
3. Bude vám, mamičko, hej, bude vám výhoda,
[:bude vám vysýchať z okieneček voda.:]
6. Ostávajte zdraví, hej, otec i mamička,
[:zbohom bratu milý, zbohom i sestrička.:]
7. Kamarátky moje, hej, všetky ste dievkami,
[:akože ja budem žena medzi vami?:]
8. Kamarátky moje, hej, pomáhajte plakať,
[:už ma nebudete medzi seba čakať.:]

Na kamenečku sedela

1. Na kamenečku sedela,
na kamenečku sedela, sedela, sedela,
[:zlatisté vlásky česala.:]
2. Vy moje vlásky zlatisté,
vy moje vlásky zlatisté, zlatisté, zlatiské
[:slúžili ste mi v panenstve.:]
3. A teraz mi už nechcete,
a teraz mi už nechcete, nechcete, nechcete,
[:pod bielu šatku pôjdete.:]

Čepčenie v Mutném. Uprostred izby stolička a odstrojujú jej veniec, znak panenstva, čo robí sa nasledovne: Prvý družba príde k neveste a 3 krát sa jej pýta: Čo chceš, hlavu sňať, alebo veniec sňať? Dvakrát odpovie hlavu sňať a na tretí raz povie vienok sňať. Za celú tú dobu je nevesta kropená svätenou vodou. Mladucha je pri tom smutná a často plače. Na to ju pojme prvý družba do tanca. Po tanci vyberie sa nevesta do komory, kde jej zaviažu vlasy. Starejšia s mladučkou vyjdú z komory a nesú radošník, to je nakrájaný oštiepok, chlieb a víno, ktorými núkajú prítomných, prvý družba s družicou majú položený na tanieri veniec mladuchy a s týmto tancujú medzi rozdeľovaním radošníka. Po tanci odovzdá družba veniec neveste k uschovaniu na pamiatku. Svadba končí.

kedysi bolo na <http://www.mutne.sk>, teraz už len v histórii Google

³ Zdroj: <http://projekty.infovek.sk/pesnicky/>

⁴ Mesto sa upraví podľa miesta konania svadby, táto pieseň je univerzálna. Napr. „Od Trenčína...“